

## Термінологічний словник

- АБСТРАКЦІОНІЗМ** – модерністська течія в образотворчому мистецтві ХХ ст., що принципово відкидала зображення реальних предметів і явищ.
- АВАНГАРДИЗМ** – умовне найменування низки течій в мистецтві ХХ ст., для яких характерне прагнення до докорінного оновлення художньої практики, розрив її з усталеними принципами і традиціями.
- АВТОРИТАРНІСТЬ** - антидемократична система, режим державної політичної влади, зазвичай у сполученні з різноманітного роду елементами особистої диктатури.
- АГРЕСІЯ** – незаконне застосування збройної сили державою проти іншої, що порушує її суверенітет, територіальну цілісність, позбавляє політичної незалежності.
- АДМІНІСТРАТИВНО-КОМАНДНА СИСТЕМА** – антидемократична ієрархічно організована система управління суспільством, ґрунтована на адміністративних засобах; система бюрократичного централізму.
- АНАРХІЗМ** – суспільно-політична течія, що закликає до повної відмови від усіх форм держави.
- АНАРХО-СИНДИКАЛІЗМ** – течія в робітничому русі, що визнає профспілки (синдикати) вищою формою організації трудящих і перебуває під впливом анархізму.
- АНЕКСІЯ** – насильницьке приєднання, загарбання або утримання однією державою території або частини території іншої.
- АНТИКЛЕРИКАЛІЗМ** – система поглядів, суспільний рух, спрямований на звільнення політичного і духовного життя від влади релігії і церкви.
- АНТИСЕМІТИЗМ** – одна з форм расового шовінізму, що полягає у ворожому ставленні до євреїв.
- АНШЛЮС** – назва політики насильницького включення Австрії до складу Німеччини.
- ГЕГЕМОНІЗМ** – зовнішня політика, ґрунтована на прагненні до гегемонії, до світового панування, диктату над іншими країнами і народами.
- ГЕНОЦИД** - повне або часткове знищення якоїсь національної, етнічної, расової або релігійної групи населення в мирний або воєнний час.
- ДЕВАЛЬВАЦІЯ** - офіційне зниження курсу національної валюти по відношенню до валют інших країн або міжнародних грошових одиниць.
- ДЕМІЛІТАРИЗАЦІЯ** - роззброєння, ліквідація згідно з міжнародним договором військових споруд і укріплень на певній території, а також заборона мати на ній військову промисловість, розміщувати збройні сили.
- ДЕНОНСУВАННЯ** – повідомлення однією державою іншої про припинення дії укладеного між ними договору, зроблене у порядку і в терміни, в ньому передбачені.
- ДИКТАТУРИ** - нічим не обмежена влада особи, класу в державі, що спирається на силу, а також відповідний політичний режим.
- ДИСКРИМІНАЦІЯ** - зумисне обмеження прав і законних інтересів одних осіб, соціальних груп порівняно з іншими.

**ЕКСПАНСІЯ** – розширення, розповсюдження сфери впливу, панування в різних областях, в тому числі за допомогою дипломатичного тиску і збройного вторгнення.

**ЕКСТРЕМІЗМ** – прихильність до крайніх поглядів, заходів.

**ЕМБАРГО** – заборона державою ввезення до своєї країни або вивезення з неї до якоїсь країни товарів, послуг, валютних та інших цінностей, засіб міжнародного тиску, примусу.

**ІЗОЛЯЦІОНІЗМ** – ідея незалучення США до справ інших країн, розташованих поза Американським континентом.

**ІНВЕСТИЦІЇ** – довгострокові вкладення, розміщення капіталу в якомусь виробничому підприємстві, справі.

**ІНФЛЯЦІЯ** – зміцнення грошей, супроводжуване зростанням цін на товари, падіння реальної заробітної плати, зниженням купівельної спроможності внаслідок дефіциту державного бюджету.

**КЛЕРИКАЛІЗМ** – система поглядів, суспільно-політична течія, що прагне посилення ролі церкви в політичному і духовному житті суспільства і здійснює свою діяльність засобами політичних партій, що перебувають при владі в ряді країн світу.

**КОАЛІЦІЙНИЙ УРЯД** – уряд, складений з представників різноманітних партій, суспільних організацій на основі договору між ними.

**КОЛАБОРАЦІОНІСТИ** – особи, що співробітничали з фашистськими загарбниками в окупованих ними країнах під час Другої світової війни.

**КОНСЕРВАТИЗМ** – течія суспільної думки і політична практика, що обстоюють старе, те, що надійно себе зарекомендувало; нерідко вороже новому.

**КОНЦЕСІЯ** – договір, угода про передачу до експлуатації на певних умовах належних державі ділянок землі, покладів корисних копалин, підприємств великим національним або зарубіжним монополіям.

**КОРПОРАТИВІЗМ** – вид соціальної організації суспільства, що характеризується наявністю жорсткої ієрархічної системи влади, в якій здержавлені корпорації, що об'єднують робітників і підприємців за галузевою ознакою, тримають під контролем інституту громадського суспільства.

**КРЕОЛИ** – нащадки іспанських і португальських поселенців у Латинській Америці.

**КУБІЗМ** – авангардиська формалістична течія в європейському образотворчому мистецтві початку ХХ ст., прагнучи виявити геометричну структуру об'єму, кубісти розкладали предмет на плоскі грані або вподоблювали його найпростішим тілам; кулі, конусу, кубу.

**ЛАТИФУНДІЇ** – велике земельне володіння, маєток.

**ЛЕНД-ЛІЗ** – система передачі США у позику або в оренду озброєння, боєприпасів, продовольства або інших матеріальних ресурсів країнам антигітлерівської коаліції в період Другої світової війни.

**ЛІГА НАЦІЙ** – міжнародна організація співробітництва між державами і народами (1919-1946 рр.), попередниця ООН.

**ЛОКАУТ** – одночасне закриття підприємств їхніми власниками і масове звільнення робітників та службовців, щоб примусити їх відмовитися від вимог і страйків.

- МАНДАТНІ (ПІДМАНДАТНІ) ТЕРИТОРІЇ** – загальна назва колишніх колоній Німеччини та деяких володінь Туреччини, що перейшли після Першої світової війни (за мандатом Ліги Націй) під управління країн – переможниць.
- МЕДЖЛІС** – назва вищого законодавчого органу в низці мусульманських країн.
- МЕТИСИ** – нащадки шлюбів європейців з індіанцями в Латинській Америці.
- МІЛІТАРИЗАЦІЯ** – розповсюдження законів воєнного часу, військової дисципліни на цивільні галузі народного господарства, економіку.
- МІНІСТР БЕЗ ПОРТФЕЛЯ** – член уряду, який не очолює безпосередньо міністерство або інший центральний орган державного управління.
- МОДЕРНІЗМ** – загальне найменування напрямів у мистецтві та літературі кін. ХІХ – поч. ХХ ст.(абстракціонізм, кубізм, дадаїзм, експресіонізм), що відбивають у цілому розрив з реалістичною класичною традицією.
- МУЛАТИ** – нащадки змішаного шлюбу білих (європейської раси) і негрів.
- НАЦІОНАЛІЗМ** – психологія, ідеологія і політика в національному питанні, ґрунтовані на визнанні пріоритету національного чинника в суспільному розвитку, перебільшена оцінка значення і ролі власної народності, нації, аж до ідеї національної винятковості і вищості.
- ОЛІГАРХІЯ** – політичний і економічний режим, панування, правління невеликої групи, а також сама така група.
- ОПОЗИЦІЯ** – партія, група, що виступає проти більшості, панівної думки в політиці, провадить політику протидії.
- ОПОРТУНІЗМ** – пристосуванство, ухидництво, співробітництво, компроміс з ворогом.
- ПАРАФУВАННЯ** – попереднє підписання міжнародного договору ініціалами осіб, які брали участь у його розробці.
- ПАЦИФІЗМ** – антивоєнний миротворчий рух, що виступає проти будь-яких війн, незалежно від їхнього характеру і мети.
- ПЕОН** – селянин, сільськогосподарський робітник, перетворений внаслідок кабальної залежності від поміщика на боргового раба.
- ПЛЕБІСТ** – один з видів всенародного обговорення, опитування; в міжнародних відносинах визначення державної приналежності всієї або частини спірної території на основі волевиявлення населення шляхом всенародного голосування.
- ПРОТЕКЦІОНІЗМ** – економічна політика держави, спрямована на захист власної економіки від іноземної конкуренції.
- «П'ЯТА КОЛОНА»** - назва ворожої таємної агентури, що використовується для розкладання тилу тієї або іншої країни.
- РАСИЗМ** – сукупність антинаукових концепцій, основу яких складають положення про фізичну і психічну нерівноцінність людських рас, що поділяються згідно з цим на «вищі» і «нижчі», над якими перші нібито повинні панувати.
- РАТИФІКАЦІЯ** – затвердження органами верховної законодавчої влади держави міжнародного договору (укладеного повноважними представниками сторін, що домовляються), що надає договору юридичну силу.
- РЕАЛІЗМ** - напрям у літературі та мистецтві, що ставить основною метою правдиве, об'єктивне відображення дійсності.

- РЕПАРАЦІЯ** – вид матеріальної міжнародно-правової відповідальності, що полягає у відшкодуванні завданих збитків від агресії державою (що скоїла агресію) державі, що зазнала нападу.
- РЕФОРМІЗМ** – опортуністична течія в робітничому русі, що ставить своїм завданням здійснення соціальних змін шляхом реформ, які не порушують основ капіталістичного ладу.
- САЛЬДО** – в зовнішньоторговельних відносинах різниця між сумою експорту та імпорту або сумою вимог, зобов'язань.
- САНАЦІЯ** – засіб впливу (економічна, фінансова, військова) проти держав, установ і т.п., а також визначення норм і правил.
- САТЕЛІТ** – формально незалежна країна, фактично цілковито підлегла великій державі.
- СЕПАРАТНИЙ МИР** – мирний договір, укладений із супротивником однією з країн, що входять до воюючої коаліції, без відома або згоди союзників.
- СИНДИКАЛІЗМ** - опортуністична течія в робітничому русі, прибічники якої відкидають участь профспілок у політичній боротьбі, політичну партію робітничого класу і диктатуру пролетаріату, розглядають економічну боротьбу як єдиний шлях до соціалізму, за якого синдикати (профспілки) повинні управляти власним виробництвом.
- СЮРРЕАЛІЗМ** – модерністський напрям у мистецтві ХХ ст., що проголосив джерелом сферу підсвідомості, а засобом – розрив логічних зв'язків, заміненіх суб'єктивними асоціаціями.
- УНІТАРИЗМ** – державний устрій, що характеризується централізованим керівництвом адміністративно-територіальними одиницями і відсутністю відокремлених (самостійних) державних утворень.
- ФАШИЗМ** – політична течія крайньої реакції, що виникла в 20-х роках; за формою влади – відверта терористична диктатуру, що використовує насильництво, політику терористичних загарбань у прагненні світового панування.
- ФУТУРИЗМ** – авангардський напрям в європейському мистецтві 10-20-х рр., що відкидав традиційну культуру і намагався створити основи нового стилю («Мистецтво майбутнього»).
- ЦЕНТРИЗМ** – політична позиція, проміжне, середнє положення між крайніми політичними платформами, поглядами.
- ЧЕТНИК** – учасник партизанського руху, член збройного формування, загону (чета) в Югославії.
- ШОВІНІЗМ** – агресивна форма націоналізму, проповідь національної винятковості, протиставлення інтересів однієї нації інтересам іншої, розпалювання національної ворожнечі й ненависті.